

Valtakunnallinen terveydenhuollon eettinen
neuvottelukunta (ETENE)

16.09.2008

ETENE:N PÖYTÄKIRJA 16.9.2008

Aika 16.9.2008 klo 12 – 15

Paikka Iso kokoustila, STM, Kirkkokatu 14, Helsinki

Läsnä: Markku Lehto, puheenjohtaja	(x)	Jaana Hallamaa, vpj	(x)
Jäsenet:		Varajäsenet:	
Jyrki Pinomaa	(x)	Mirva Sandelin	0
Mardy Lindqvist	(x)	Markku Lehto	0
Timo Keistinen	(x)	Harri Vertio	0
Leena Niinistö	0	Kari-Pekka Martimo	0
Pirkko Lahti	(x)	Sirpa Peura	0
Helena Leino-Kilpi	(x)	Anna-Leena Brax	0
Aira Pihlainen	(x)	Päivi Rautava	0
Heikki Vuorela	(x)	Raimo Puustinen	0
Jaana Kaleva-Kerola	0	Kari Eskola	0
Irma Pahlman	(x)	Anna Mäki-Petäjä-Leinonen	0
Anne Niemi	0	Irma Telivuo	0
Raimo Sulkava	(x)	Minna Raivio	0
Jyrki Jyrkämä	0	Helka Urponen	0
Paavo Juvonen	(x)	Jaakko Heinimäki	0
Hannakaisa Heikkinen	0	Håkan Nordman	0
Ilkka Kantola	0	Anneli Kiljunen	0
Erkki Virtanen	0	Kirsi Ojansuu	0
Sirpa Asko-Seljavaara	0	Eero Akaan-Penttilä	0
Heikki Ruskoaho, TUKIJA:n puheenjohtaja			(x)
Helena Kääriäinen, TUKIJA:n varapuheenjohtaja			(x)
Nina Lindqvist, osastosihteeri			(x)
Outi Konttinen, TUKIJA:n sihteeri			(x)
Ritva Halila, pääsihteeri			(x)

1 Kokouksen avaus

Puheenjohtaja Markku Lehto avasi kokouksen klo 12.00

2 Edellisen kokouksen pöytäkirja

Hyväksyttiin.

3 Ilmoitusasiat

Pääsihteeri kertoi, että ETENE:n tehtävämuutosten säännökset kirjoitettaneen syksyn aikana.

ETENE 10-vuotisjuhla pidetään 8.10.2008. ETENE:n jäsenille tulee kutsu postitse lähiviikkojen aikana, ennakkoilmoitus on tullut sähköpostilla.

TUKIJA järjestää seminaarin perinteiseen tapaan sairaanhoitopiirien eettisille toimikunnille 14.10.2008. Kutsu tilaisuuteen on lähetetty myös ETENE:n jäsenille.

Pääsihteeri ilmoitti, että hän on hakenut virkavapaata 1.1.-31.5.2008 hoitaakseen Helsingin yliopiston lääketieteellisen etiikan lehtoraattia, josta ETENE:n jäsen vuosilta 1998-2006 Pekka Louhiala on tutkimusvapaalla.

4 Vuoden 2008 kesäseminaarin jatkoprosessointi

Pääsihteeri kertoi, että kesäseminaarista on tullut siihen osallistuneilta hyvää palautetta. Alustajien esitykset on talletettu kimpiaan, ja Tarja Honkalammen yhteenveto jaettiin kokouksessa. Jaana Hallamaan yhteenveto ryhmäkeskustelusta jaettiin kokouksessa. Keskustelussa oltiin tyytyväisiä seminaarin sisältöön, alustuksiin, yleiseen keskusteluun ja ryhmätöihin. Todettiin, että seminaarissa oli tekemisen meininki.

Seuraavissa kokouksissa jatketaan yhteisen kannanoton työstämistä.

5 Keskustelua terveydenhuoltolaista – STM:n avoin lausuntopyyntö

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt valmisteilla olevaan terveydenhuoltolakia valmistelleen työryhmän mietintöön laajalti kannanottoja. Vaikka ETENE:lle ei ollut tullutkaan virallista lausuntopyyntöä, STM:n internet-sivuilla on työryhmän mietintö sekä avoin lausuntopyyntö. STM:n asiakkaat ja henkilöstö –ryhmästä toivottiin ETENE:n näkemyksiä uuteen lakiin.

ETENE piti potilaan valinnanvapauden lisäämistä ja kestäväen hoitosuhteen korostamista hyvänä. Neuvottelukunta haluaa kuitenkin painottaa, että omaa hoitoa koskeva päätöksenteko edellyttää riittävää tietoa. Terveydenhuoltolaki sisältää varsin yksityiskohtaisia säännöksiä mm. neuvolatoiminnan järjestämisestä. Lakiin voitaisiin sisällyttää myös joitain terveydenhuollon alueita, joilla potilailla tai heidän omaisillaan ei ole välttämättä riittävästi voimavaroja. Esimerkiksi saattohoito potilaan sitä tarvittaessa ei välttämättä ole kaikkien saatavilla. Sen organisointi esim. sairaanhoitotai terveyspiireissä voisi tasapuolistaa hoidon saatavuutta. Tietosuojakysymykset ovat sähköisen potilasasiakirja-arkiston ja sähköisten järjestelmien myötä entistä ajankohtaisempia. Terveydenhuollon ammattihenkilöiden ammattitaito ja jatkuva täydennyskoulutus ovat tärkeitä kehittyvässä terveydenhuollossa.

Keskustelun pohjalta pääsihteeri laatii ETENE:n lausunnon, jonka hän sitten lähettää jäsenille ja varajäsenille kommentoitavaksi.

6 Lausuntopyyntö vaihtoehtohoitotyöryhmän työhön

STM:n vaihtoehtohoitojen säännöksiä pohtiva työryhmä on pyytänyt ETENE:ltä näkemyksiä liittyen vaihtoehtohoitoihin. ETENE keskusteli näistä kokouksessaan, ja päätti laatia näkemyksistään lausunnon.

Pääsihteeri laatii keskustelun pohjalta ETENE:n lausuntoluonnoksen, joka lähetetään kommenteille neuvottelukunnan jäsenille.

7 Lausuntopyyntö Oulun kaupungin vanhustyön hoitotahtolomakemallista

Oulun kaupungin etiikkatyöryhmä on pyytänyt ETENE:ltä lausuntoa laatimastaan hoitotahtolomakemallista ja sen lisäosasta. ETENE keskusteli näistä malleista ja päätti antaa työryhmälle niistä lausunnon.

Neuvottelukunta totesi, etiikkatyöryhmän nähneen paljon vaivaa mallin laatimisessa. Tavoite on kuitenkin ehkä ollut liian kunnianhimoinen. Mallit ja niiden täyttöohjeet ovat vaikeasti ymmärrettäviä, samoin niitä edeltävät täyttöohjeet. Käytettyjä termejä on vaikeita ymmärtää, jolloin erilaisissa tilanteissa ne voivat jopa uhata potilaan hyvinvointia.

Neuvottelukunta kiinnitti työryhmän huomiota myös siihen, että terveydenhuollossa kyky osallistua omaa hoitoaan koskevaan päätöksentekoon on eri kuin oikeustoimikelpoisuus, mitä edellytetään

edunvalvontavaltuutuksen laatimisen yhteydessä. Henkilön oman tahdon ilmaisemiseen ei myöskään tarvita perusteluita eikä todistajia.

Neuvottelukunta katsoi, että hoitotahtomalleista löytyy hyödyllinen keskustelun pohja vanhuksen ja hänen omaistensa välillä, jolloin omaisille selviää paremmin vanhuksen oma tahto. Tahdon ilmaisemiseen voitaisiin käyttää enemmän narratiivista, kertovaa teistiä, joiden antamaa kuvaa voitaisiin paremmin käyttää hoitoon liittyvässä päätöksenteossa.

8 Uuden työryhmän perustaminen

ETENE:n laatimat raportit saattohoidon ja vanhustyön etiikasta ovat saaneet paljon kiitosta, ja niitä kysytään paljon terveyden- ja sosiaalihuollon ammattihenkilöiden koulutukseen. Pääsihteeri ehdotti, että seuraavaksi ETENE paneutuisi mielenterveyspotilaiden hoitoon. Hän on keskustellut asiasta monien toimijoiden kanssa. ETENE:ssä on ollut kuultavana myös mielenterveyden asiantuntijoita, ja pääsihteeri on osallistunut Stakesin järjestämiin pakkoa mielenterveyshoidossa käsitteleviin seminaareihin.

E erityisen ongelmallisia mielenterveyssektorilla ovat monin paikoin hoitoon pääsy ja hoidon toteutuminen, johon voi olla pitkät jonot. Myös tahdosta riippumattoman hoidon vaihtelu eri osissa maata herättää keskustelua.

Päätettiin järjestää asiasta pienimuotoinen kutsuseminaari, johon kutsuttaisiin asiantuntijoita mm. mielenterveysfoorumista, mielenterveysseurasta, alan ammattihenkilöiden järjestöistä, vapaaehtoisjärjestöistä, potilasjärjestöistä, Näistä voitaisiin koota eväitä työryhmän työlle, joka nimitettäisiin seuraavissa kokouksissa.

9 TUKIJA

TUKIJA:n seminaari sairaanhoitopiirien eettisille toimikunnille pidetään 14.10.2008 seminaari. ETENE:n jäsenet on kutsuttu seminaariin.

10 Muut asiat

Pääsihteeri kertoi, että ETENE:n julkaisut terveyden edistämisestä sekä vanhusraportti ovat olleet erittäin suosittuja. Vanhusraportista on valmistumassa toinen painos, ja samalla painetaan raportin ruotsinkieliset ja englanninkieliset versiot.

Päätettiin keskustella ETENE:n roolista tulevaisuudessa seuraavassa ETENE:n kokouksessa.

Keskusteltiin myös siitä, pitäisikö eettisiä arvoja terveydenhuollossa monitoroida ja miten. Tätä on ehkä tarpeellista arvioida tulevaisuudessa.

11 Kokouksen päätös

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 14.20.

Kokouksen puolesta

ETENE:n puheenjohtaja

Markku Lehto

ETENE:n pääsihteeri

Ritva Halila

